

Рита Флеис

Култура у Суботици

Радим у установи културе, наиме, у Градској библиотеци Суботица у Суботици, у Завичајном одељењу. Ово место је посебно по много чему, али првенствено по томе што је овде почетак и крај свега што се у нашем граду дешава. Једни читаоци ту дођу да добију идеју или надахнуће за свој рад, други да овде похране писмену информацију о свом раду. Долазе и истраживачи, поготову ученици и студенти да путем школовања упознају свој завичај.

Овде и мене често обузимају мисли о завичају, о људима и дешавањима, о култури места у ком живим и стварам. Оно што ме највише изненађује јесте чињеница да се овај наш мали град, који је по много чему, а пре свега по географском положају, налази на рубу светских дешавања, а да је истовремено повезана са њима на неки свој, суботички начин. Велики људи и велика дешавања су најочљивије споне. Да само неке споменем, на пример, Андрија Дарваш, лекар и истраживач у области медицине, Габор Сагмајс-

тер, спортиста у моторелију на светском нивоу, Иван Сарић, конструктор авиона који се први у свету виноуо без ичије помоћи са земље, „Међународни фестивал позоришта за децу Суботица”, међународна конференција есперантиста посвећена Тибору Секељу, који је доспео у најудаљеније светове, па и међу људождере.

Посетиоци у центру града опажају јединствену разноликост архитектонских стилова, на шта смо ми, Суботичани, навикли и за нас је то Суботица коју знамо, волимо, градимо је и разграђујемо, па и критикујемо. Много шта нам поручују фасаде, чега нисмо ни свесни. Рецимо, на једној згради на Корзоу налази се рељеф кошнице. Она је била симбол штедње, а то је била зграда банке. У граду је било неколико продавница „Челика” у којима се продавала техничка роба. Призор ковача са жутом кецељом и великим чекићем, који је дигао високо у ваздух налазио се изнад једног од њихових улаза, сеже у моје најраније детињство, а тог логоа фирме Челика више

нема. Испред зграде Хигијенског завода налази се већи број попрсја за службених лекара света, а и Суботице. Паркови су данас неговани, а некада се о томе није много водила брига. Данас у центру има свега неколико малих чесми где човек може да се освежи за летње жеге, док су некада били постављени бунари са кружном ручном пумпом широм целе територије града.

У зградама установа државне и градске управе као што су, како се популарно и данас назива, зграда Социјалног, Градска кућа, Нова општина и Суд, влада хладна атмосфера послова који не могу да се избегну. Слабо је уочљив лифт Градске куће са модерно украшеном кабином, наиме, са цветним дезеном и огледалима у стилу сецесије, наместо старе кабине која је по стилу подсећала на унутрашњост трамваја, којих такође више нема у јавном саобраћају. У градској кући на зидовима као украс насликани су симболи некадашњих заната. Продавнице су, међутим, добиле изглед бутика. У њима све делује као из бајки, рецимо намештај као из бајки и вештачки мириси парфема који се убризгавају у ваздух како би се употпунио доживљај привлачности. Још је свега неколико продавница и занатских радњи остало старог типа као пре 40-50 година: сатарска радња, ципеларска радња која се ових дана затвара, и неколико радњи позамантерије. На улицама се у топлијим добима године може седети испред кафића и посластичарница у пластичним фотелјама. Између њих одвијају се разне манифестације за младе и мало мање младе. Речју, простор јавног саобраћања са људима ме-

ња се стално, али остаје место за дружење.

Градски јавни саобраћај се одвија аутобусима, који се допуњава приватним таксијима који у животима појединаца нису ушли у свакодневну употребу. Места по аутобусима има сасвим довољно и у шпицу, али мрежа линија превоза и возни ред није примерен потребама становништва. Стога млађи суграђани или хендикепирана лица, која немају могућност да се сама превозе, долазе тако што их неко од пријатеља превезе или уопште не одлазе на културне манифестације.

Суботичани радо возе тзв. луксузна кола, те је град опскрбљен горивом у бројним станицама са бензинском пумпом. Поред коловоза за моторна возила, грађанима стоји на располагању неколико дужих путева дуж којих се налазе стазе за комбинован саобраћај пешака и немоторизованих возила, наиме, бицикала и ролера.

Спортски живот Суботице започиње своју историју у време од неколико деценија пре оснивања модерних Олимпијских игара, коју су заправо замислили и покушали организовати у туристичком месту поред Суботице, наиме, на Палићу. Првих деценија 20. века осмишљен је план изградње великог комплекса дворана и терена за све познате спортове света, али се само мало тога остварило на првобитно замишљеној локацији. Суботица тренутно има два мања базена погодна првенствено за рекреацију, једно клизалиште, сале за спортове у затвореном простору у два спортска објекта, а они функционишу заједно са спортским објектима на Палићу, који су

претежно изграђени за спортове на отвореном простору: терени за тенис и игре с лоптом, те једриличарство на води, а повремено функционишу и плаже и викендице за одмор и рекреацију грађана.

Од институција културе, у ужем смислу речи, а којима је оснивач град, у Суботици имамо три позоришта, градски музеј Суботицу, Историјски архив и Градску библиотеку Суботица, Галерију савремене уметности, а ту су још и фестивали којих има око 18, међу којима су најзапаженији по раду Међународни фестивал дечјег позоришта Суботица и Фестивал европског филма Палић, а значајна је и Суботичка филхармонија која је најстарија у Србији. Све ове институције, осим своје функције скупљања и чувања културне баштине, пружају Суботичанима културне манифестације разног садржаја. На Палићу се налазе летња позорница, летња тераса и золошки врт. Подале од града поред сеоског насеља Биково налази се истоимени спортски аеродром, а у околини града функционишу две ергеле са спортским и туристичким програмом. У граду постоје још и бројне културне институције чији су оснивачи приватна лица, установе чији је задатак очувања националне религијске и техничке баштине. Некада је мозаик културних збивања употпуњавала активност и Дома Југословенске народне армије коју су касније назвали Дом Југословенске војске, да би он сасвим ишчезао. У овој институцији под покровитељством Југословенске народне армије грађани су могли да се упознају са многим облицима културе, независно од тога да ли извођач припада

војски или не. Тако смо, рецимо, имали прилику да упознамо великане попут Југина који нам је доносио вести о раду НАС-е.

Подаци свих културних манифестација у граду требало би да се нађу у Завичајном одељењу у ком радим, но то, нажалост, није тако, јер многи не знају да оно постоји или, ако и знају, не знају шта је тачно делатност која се овде обавља.

Култура Суботице, али и у ширем окружењу, јесте у незавидном положају у погледу материјалне подршке, те се многи програми, који су изворно богато замишљени, прекрајају према златној формули која гласи „Према губеру се ваља пружити“. Са друге стране, тешка времена стварају ситуације у којима се друштвени односи интензивно мењају, што се различито тумачи и доживљава. Све то представља грађу за културно стваралаштво. Суботицу одликује мултикултуралност. Љубав и мржња смењују се у зависности од услова живота. Рекло би се да је стога историја најмеродавнија за оцену и процену културног развоја и достигнућа наше заједнице. Нека ми буде дозвољено да свој став артикулишем у супротности са тиме. Знајучи да се историјски записи врше често тенденциозно, мој став је да се најмеродавније може представити на основу радова уметника. Најзад, шта је истина? Свакако је то оно што ми у сваком тренутку доживљавамо. На зиду спрам мене налазе се многи ликовни радови. Они крију идеје. Бисте на каталожном ормару нам говоре о томе како је настала Градска кућа, која је дуго била и једина установа у којој су се обављале пријаве сваке веће про-

мене у нашем друштву. Са галерије виси зелени кишобран, успомена на књижевно вече које су организовали ђаци Основне школе „Свети Сава“. На њему стоји слоган „Срце моје./ Самохрано, / Међу јавом / и Мед сном“.

Ето, таква је и култура Суботице. Сви ми на овај или онај начин учествујемо у њој, а она је наше срце, самохрано. Храни се нашим љубавима, мржњама, надањима, чињењима, нама самима.

Dani NATO kulture u Srbiji
24. mart - 10. jun